

Tema: Brkonja Čeljustnik – Bogomir Magajna

NAVODILO ZA DELO

1. Skušamo se spomniti čim več čudežnih bitij, ki jih poznamo iz pravljič in pripovedk. Ideje zapisujemo na tablo.

(vile, palčki, škrati, čarovnice, čarovniki, divji mož, zmaji, različne živali, ...)

Zagotovo poznaš slovenske pravljične in književne junake na spodnjih slikah.

Naj ti bodo slike v pomoč, da se spomniš, kaj je značilno za pravljice.

Nekaj značilnosti pravljic:

- **tipičen začetek in srečen konec,**
- **neznan čas in kraj dogajanja,**
 - **pravljичna bitja,**
 - **čudežna narava,**
- **živali s človeškimi lastnostmi,**
 - **boj med dobrim in zlim,**
 - **pravljična števila, ...**

2. Danes bomo prebrali odlomek iz pravljice z naslovom Brkonja Čeljustnik. Napisal jo je Bogomir Magajna.

Bogomir Magajna je bil po poklicu zdravnik. Za mlade je napisal dela Brkonja Čeljustnik, Čudovita pravljica o Vidu in labodu Belem ptiču, Racko in Lija, V deželi pravljic in sanj, O zlatem klasu, zlatem grozdu in biseru, Povestice o punčki Maji.

Večkrat se je sprehajal po skrivnostnem svetu Škocjanskih jam, kjer je dobil idejo za kraljestvo Brkonje Čeljustnik.

2. Preberemo si odlomek iz berila.

Foto: Arhiv MKZ

Bogomir Magajna

Brkonja Čeljustnik

Divji mož Brkonja Čeljustnik je živel v črnih borovih gozdovih ali pa je hodil po zelenih hribih, kjer so se pasle ovce in govedo. Le včasih je odšel domov v jame onkraj Skalnate doline, da bi se naspal in poigral s škrati, vilami in z rakom Dolgokrakom ali da bi si spekel ovco, kopuna ali kravo, ki so mu jo podarili ljudje iz hvaležnosti, kajti naredil jim je mnogo dobrega.

V tistih časih so se podile po pokrajinah in po zraku cele črede divjih živali, krdela volkov in medvedov, jate orlov in velikanskih kraguljev. Noč in dan je bilo slišati iz daljave rjojenje zveri ali piskanje roparic iz ozračja. Nič kaj lahko ni bilo živeti. Poginilo bi mnogo ljudi, smrt bi prežala izza vsake skale, izza vsakega grma, če ne bi bilo Brkonje Čeljustnika. Zagrabil je volka ali medveda, ki je planil po pastirju ali po živinčetu, da bi komaj utegnilo pobrcati in že bi bilo po njem. Divje ptice pa je klatil z velikimi kamni izpod neba.

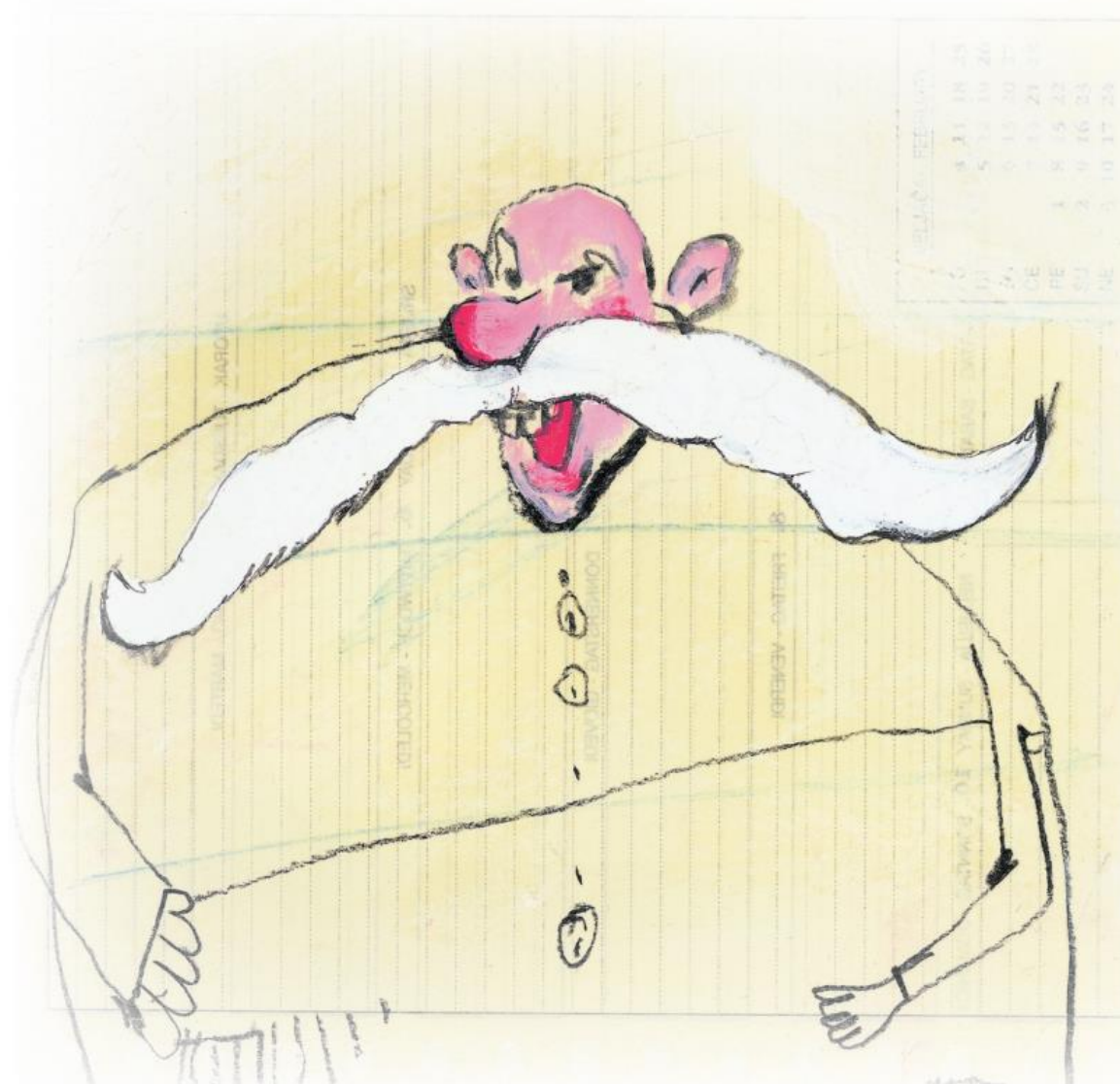
Večkrat je posedal ob pastirskih ognjih med pastirji in pastircami ter jim pripovedoval zgodbe iz črnih borovih gozdov. Med pripovedovanjem se je neprestano igral z belimi brki, ki so bili tako dolgi, da jih je moral trikrat zaviti od tal do nosu. Bili so tako lepi ti dragoceni brki, da so mu zaradi njih nadeli škrati in vile ponosno ime Brkonja. Divji mož je rad dovolil otrokom, da so se igrali z njegovimi brki. Radi so plezali po njih. Od tal do nosu pa so bili brki kot drevo visoki, čeprav je divji mož sedel. Včasih so naredili tudi gugalnico iz njih in se gugali po trije naenkrat na vsaki strani mimo orjaškega nosu.

Najraje so otroci poslušali pripovedovanje o zmaju Triglavu, ki ga je imel divji mož skritega v neki jami v podzemlju. »Sedaj se mora zmaj hraniti samo z ribami in tretji lupine velikih rakov ali s kako zverjo. Če bi mu pa jaz dovolil zapustiti podzemlje, bi bilo gorje svetu. Zmaj Triglav je tako strašen, da bi si nihče ne upal

spoprijeti se z njim,« je rekel Brkonja Čeljstnik.

Včasih pa se je divji mož spominjal svoje matere, ki je pred tisoč leti padla v globok prepad in se ubila. Polastila se ga je v takem trenutku huda žalost. Nihče ni mogel tedaj potolažiti divjega moža – le Branko, sin očeta Postrvnika, ki je lovil ribe v Skalnatih dolini. Branko se je obesil z rokami na Brkonjeve brke in zapel pesmico, ki jo je sam zložil:

kopun: petelin

Narrišal: Srejetlan Jmaković

Kaj bi v žalosti tej mrki?
Trikrat gori – beli brki,
trikrat doli – beli brki!
Branko gori, doli pleza.
Višji so ko bela breza.
Kdor imel bi dlako tako,
bi premagal žalost vsako.

Ko je Brkonja zaslišal te besede, se je prijel za trebuh z lopastimi dlanmi, usta so se mu razlezla na široko in zakrohotal se je od radosti tako glasno, da je smeh kakor grmenje odmeval za gorami. Od samega veselja je peljal potem otroke v gozd in jim prelomil drevo, kjer so domovale divje čebele, odpihnil z enim samim pihom vse čebele in otroci so se nasrkali rumenega medu, tako da so komaj odkoracali domov.

Odlomek

3. Ker vemo, kdo je avtor pravljice, tej pravljici rečemo **AVTORSKA PRAVLJICA**. To je kratka pripoved z značilnostmi pravljice. Od ljudske pravljice se razlikuje po tem, da je avtor pravljice znan.

4. Ustno odgovorimo na sledeča vprašanja:

- **Katere osebe nastopajo v zgodbi? Nastopajoča čudežna bitja obkrožimo na tabli ali jih dopišemo.**
- **Kakšen je bil divji mož po videzu in značaju?**
- **Kaj je pogosto počel Brkonja Čeljustnik?**
- **Zakaj ima takšno ime?**

5. Učencem preberem obnovo celotne pravljice.

BRKONJA ČELJUSTNIK - obnova

Divji mož Brkonja Čeljustnik je dober velikan, ki pomaga ljudem v stiski. Rešuje jih pred volkovi, medvedi, pticami roparicami ter drugimi zvermi. Ime je dobil po svojih imenitnih brkih, ki so tako dolgi, da si jih lahko trikrat ovije od tal do nosu. Otrokom dovoli, da se igrajo in plezajo po njih. Živi v ogromnih jamah onkraj Skalnate doline, kjer prebivajo tudi škratje, vile, rak Dolgokrak in zmaj Triglav.

Najlepša deklica dežele se je poročila s poglavarjem ljudstva in vsi ljudje so prišli na svatbo. Povabljen je bil tudi Brkonja Čeljustnik. Ko se je najedel, je zaspal. Ljudje, opiti od vina, so mu v pohlepu odrezali dragocene brke in jih podarili nevesti. S tem pa so priklicali nase maščevanje Brkonje

Čeljustnika. *»Tebi, nevesta, bom ugrabil, kar boš najbolj ljubila v življenju in nikdar ne boš imela dovolj solz, da bi jih izjokala.«* S temi besedami je velikan napovedal maščevanje ljudem in se umaknil v podzemlje. Tam se je skrival, ker ni hotel, da ga kdo vidi. Brez brkov ga je bilo sram, saj so mu pomenili vse. Bile so njegova **moč in ponos**. V podzemlju so se vsi prebivalci odločili, da bodo krajo brkov maščevali. Nekoč dobrodušni velikan je postal maščevalen in zloben.

Šele ko Brkonje Čeljustnika ni bilo na spregled, so ljudje spoznali, kakšno napako so naredili. Zveri so jim namreč poklale vso drobnico in ptice roparice so odnašale otroke. Zanje so se začeli hudi časi. Čeprav so klicali divjega moža na pomoč, se le-ta ni odzval.

V teh slabih časih se je poglavarju in ženi rodila deklica Darka. Ko je Brkonja Čeljustnik izvedel za to novico, so se mu usta razlezla v zloben nasmeh. Odločil se je deklico ugrabiti in jo umoriti.

Darka je rasla, postajala je zala in vsi mladi vitezi so jo hodili gledat. Vsak si jo je želel za ženo. Pesniki so ji skladali pesmi, muzikanti so ji peli pod oknom in vsi ljudje so pazili na njeno varnost. Vedeli so namreč, da je Brkonja Čeljustnik napovedal maščevanje poglavarjevi ženi.

Edino Branko in njegov oče sta bila žalostna, ko so divjemu možu odrezali brke. Rada sta ga imela in Branko se je vedno igral z brki velikana. Brkonja Čeljustnik je vsemu podzemlju ukazal, naj se Branka in njegovega očeta nihče ne dotakne. Začutil je njuno dobroto in ljubezen, zato jima ni želel storiti nič slabega. Ko je Branko prvič videl Darko, mu je zaigralo srce in zapel ji je pesem, Darka pa mu je podarila cvet.

Nekega večera so se vsi na dvoru opili - v vino je bil namreč primešan opojni sok - in takrat so s pesmijo vile zvabile Darko v podzemlje ter jo izročile Brkonji Čeljustniku. Branko je videl, kako je Darka vstopila v podzemlje in ponesel novico na dvor.

Poglavar je razglasil, da se lahko tisti, ki reši Darko, poroči z njo in postane poglavar dežele. Nihče razen Branka se ni opogumil, da bi rešil deklico iz podzemlja. Dolgo je Branko premišljal, kako bi prišel do Darke in končno se je odločil. Z očetom sta iztesala čoln in deček je lahko odrinil na pot. S seboj je vzel še gosli, meč in lok.

V podzemlju ga je čakalo kar precej ovir. Najprej je ubil zmaja Triglava s svojo premetenostjo in iznajdljivostjo, nato

pa se je znašel pred Brkonjo Čeljustnikom. Zaigral je na gosli tako lepo, da je vse podzemlje zaplesalo. Celo velikanu so se za trenutek razsvetlile oči. Vesel je bil Brankovega obiska, a v njegovem srcu sta še vedno vladala žalost in želja po maščevanju.

Velikan sploh ni opazil, da so mu v tistem trenutku zrasli novi, dolgi in še lepši brki. Šele, ko ga je Branko na to opozoril, je Brkonja od veselja zavriskal in ga objel, Darki pa vrnil svobodo.

Sledila je poroka Branka in Darke, na kateri je Brkonja Čeljustnik slovesno obljubil, da bo od zdaj naprej zopet pomagal ljudem.

6. V zvezek za slovenščino napiši naslov Brkonja Čeljustnik ter napiši odgovore na spodnja vprašanja. Vprašanj ni potrebno prepisovati.

- 1. Kje se pravljica dogaja?*
- 2. Katere književne osebe nastopajo v pravljici?*
- 3. Opiši kraljestvo Brkonje Čeljustnika.*
- 4. Na kaj je bil glavni junak najbolj ponosen?*
- 5. S čim sta se preživljala Postrvnik in Branko?*
- 6. Zakaj maščevanje Brkonje Čeljustnika ni doletelo Postrvnika in Branka?*

